

Quadern prohibit

Alba de Céspedes

Quadern prohibit

Traducció d'Elisabet Ràfols Sagués

Navoia

Primera edició

Setembre de 2022

Publicat a Barcelona per Editorial Navona SLU

Navona Editorial és una marca registrada d'Editorial Navona SLU

Aribau 153, 08036 Barcelona

navonaed.com

Direcció editorial Ernest Folch

Edició Xènia Pérez

Disseny gràfic Alex Velasco i Gerard Joan

Maquetació i correcció Moelmo

Paper tripa Oria Ivory

Tipografies Heldane i Studio Feixen Sans

Imatge de coberta Anna Ádén

Distribució a Espanya UDL Libros

ISBN 978-84-19311-11-5

Dipòsit legal B 10762-2022

Impressió Romanyà-Valls, Capellades

Impressió a Espanya

Títol original *Quaderno proibito*

© Arnoldo Mondadori Editore SpA, Milano, 1952

© Mondadori Libri SpA, Milano, 2015

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició: Editorial Navona SLU, 2022

© de la traducció: Elisabet Ràfols, 2022

Navona dona suport al copyright i a la propietat intel·lectual. El copyright estimula la creativitat, produeix noves veus i crea una cultura dinàmica. Gràcies per confiar en Navona, comprar una edició legal i autoritzada i respectar les lleis del copyright, evitant reproduir, escanejar o distribuir parcialment o totalment qualsevol part d'aquest llibre sense el permís dels titulars. Amb la compra d'aquest llibre, ajudeu els autors i Navona a continuar publicant.

*Señor don Blas, ¿de qué libro
ha sacado usted ese texto?*

*Del teatro de la vida
humana, que es donde leo.*

RAMÓN DE LA CRUZ

26 de novembre, 1950

Vaig fer mal fet de comprar aquest quadern. Molt mal fet. Però ara és massa tard per lamentar-ho, ja està fet. No sé ni tan sols què em va empènyer a adquirir-lo: va ser una casualitat. Jo no havia pensat mai escriure un diari, entre altres coses perquè un diari s'ha de mantenir en secret, i per això caldria amagar-lo d'en Michele i els fills. No m'agrada tenir res amagat; a més, a casa hi ha tan poc espai que seria impossible aconseguir-ho. Va anar així: fa quinze dies, era diumenge, vaig sortir més aviat d'hora al matí. Anava a comprar cigarrets per a en Michele, volia que, en despertar-se, els trobés damunt de la tauleta de nit: el diumenge sempre dorm fins tard. Feia un dia molt maco, càlid, tot i que ja érem en plena tardor. Sentia una alegria infantil caminant pels carrers, per la banda del sol, veient els arbres encara verds i les persones contentes tal com se les veu els dies festius. Vaig decidir, doncs, fer una passejadeta i arribar fins a l'estanc que hi ha a la plaça. Al llarg del camí vaig veure que molts s'aturaven a la parada de la florista i jo també m'hi vaig aturar. Vaig comprar un ram de calèndules.

—Cal tenir unes quantes flors damunt la taula el diumenge —em va dir la florista—: els homes s'hi fixen.

Vaig somriure, amb un gest d'assentiment: però, en realitat, mentre comprava aquelles flors no pensava en en Michele ni en en Riccardo, que també les aprecia molt: les comprava per a mi, per tenir-les a les mans mentre caminava.

A l'estanc hi havia molta gent. Mentre esperava el meu torn, amb els diners ja a punt, vaig veure una pila de quaderns a l'aparador. Eren quaderns negres, brillants, gruixuts, d'aquells que es feien servir a l'escola i sobre els quals, abans d'estrenar-los, jo escrivia de seguida, a la primera pàgina, amb entusiasme, el meu nom: Valeria.

—Doni'm també un quadern —vaig dir mentre remenava la bossa per trobar més diners.

Però, quan vaig tornar a alçar els ulls, vaig veure que l'estanquer havia adoptat una expressió severa.

—No pot ser. Està prohibit —va dir.

Em va explicar que, com cada diumenge, a la porta hi havia l'agent de guàrdia per tal que només es vengués tabac, res més. M'havia quedat sola a la botiga.

—El necessito —vaig dir-li—, el necessito de totes totes.

Parlava en veu baixa, agitada. Estava disposada a insistir, a suplicar. Aleshores ell va mirar al seu voltant i després, amb rapidesa, va agafar un quadern i me'l va passar per damunt del taulell.

—Posi-se'l sota l'abric —va dir.

El vaig dur sota l'abric tot el carrer fins a casa. Temia que em rellisqués, que em caigués a terra mentre la portera m'explicava no sé què de la canonada del gas. En obrir

la porta amb clau, tenia la cara ben vermella: pensava anar de seguida a la meua habitació, però vaig recordar que en Michele encara era al llit.

—Mama... —la Mirella em cridava.

—Has comprat el diari, mama? —em preguntava en Riccardo.

Jo estava inquieta, confosa, temia no aconseguir quedar-me sola mentre em treia l'abric.

«El ficaré a l'armari», vaig pensar. No, la Mirella l'obre sovint per agafar qualsevol cosa meua per posar-se: un parell de guants, una brusa. La calaixera, en Michele sempre l'obre. El canterano ara l'ocupa en Riccardo. Vaig considerar que ja no tenia ni un sol calaix a tota la casa, ni un racó que hagués quedat per a mi. Em proposava fer valer els meus drets des d'aquell dia: «A l'armari de la llenceria», vaig decidir. Després vaig recordar que la Mirella cada diumenge agafa unes tovalles netes per parar la taula. El vaig llançar finalment a la bossa dels draps, a la cuina. Amb prou feines si havia tingut temps de tancar la bossa que va entrar la Mirella.

—Què tens, mama? —va dir—. Tens la cara ben vermella.

—Deu ser per l'abric —vaig respondre alhora que me'l treia—: avui fa calor, a fora.

Tenia la sensació que em diria: «No és veritat, és perquè has amagat alguna cosa dins la bossa». Intentava inútilment convèncer-me que no havia fet res de dolent. Tornava a sentir la veu de l'estanquer posant-me en guàrdia: «Està prohibit».

He passat dues setmanes més amb el quadern amagat sense aconseguir escriure-hi res. Des del primer dia ha estat molt difícil canviar-lo de lloc contínuament, trobar amagatalls on no fos descobert de seguida. Si l'haguessin trobat, en Riccardo se l'hauria apropiat per prendre apunts a la universitat, o la Mirella per al diari que tanca amb clau al seu calaix. Jo l'hauria pogut defensar, dir que és meu, però hauria hagut de justificar-ne l'ús. Per als comptes de les despeses sempre faig servir unes agendes publicitàries que a primers d'any en Michele em porta del banc: ell mateix m'hauria aconsellat amablement que el cedís a en Riccardo. En el cas que això hagués passat hauria renunciat de seguida al quadern i no hauria pensat mai més a comprar-me'n un altre: per això em defensava aferrissadament d'aquesta circumstància, encara que —ho he de confessar—, des que posseeixo aquest quadern, ja no he tingut ni un sol moment de pau. Abans m'entristia quan els nens sortien, i en canvi ara desitjo que ho facin per quedar-me sola i escriure. No se m'havia acudit mai que, a causa de l'exigüitat de la nostra casa i de l'horari de feina, rarament tinc ocasió de quedar-me sola. De fet, he hagut de recórrer a un engany per començar aquest diari; he comprat tres bitllets per al partit de futbol i he dit que me'ls havia regalat una companya de feina. Engany doble perquè, per comprar-les, he fet trampes amb les despeses. Just després d'esmorzar he ajudat en Michele i els fills a vestir-se, he deixat el meu abric gruixut a la Mirella, els he saludat afectuosament, i he tancat la

porta darrere seu amb un calfred de satisfacció. Després, penedida, he corregut a la finestra com per fer-los tornar. Ja eren lluny i era com si correguessin cap a una trampa que jo els hagués parat en lloc d'un innocu partit de futbol. Reien entre ells, i aquella rialla em produïa una punxada de remordiment. En tornar a entrar a casa, anava a posar-me a escriure de seguida, però la cuina encara estava per arreglar: la Mirella no m'havia pogut ajudar com fa sempre el diumenge. Fins i tot en Michele, que és endreçat per naturalesa, havia deixat l'armari obert, algunes corbates escampades per aquí i per allà. Avui també ho ha fet. Perquè avui he tornat a comprar entrades per al partit de futbol i per això puc gaudir d'una mica de calma. La cosa més curiosa és que, quan finalment puc treure el quadern del seu amagatall, seure i començar a escriure, no trobo res a dir més enllà de l'informe de la lluita quotidiana que mantinc per ocultar-lo. Ara el tinc amagat en el vell bagul en què durant l'estiu guardem la roba d'hivern. Però, fa dos dies, vaig haver de dissuadir la Mirella d'obrir el bagul per agafar uns pantalons gruixuts d'esquí que té i que fa servir a casa quan estalviem la calefacció. El quadern era allà. Només d'alçar la tapa ja l'hauria vist. Per això, li vaig dir:

—No cal, no cal encara.

—Tinc fred —va protestar ella, i jo insistia amb tant de fervor que fins i tot se'n va adonar en Michele.

Quan vam estar sols em va dir que no entenia perquè havia contrariat la Mirella.

—Sé què faig —li vaig respondre durament, i ell em mirava, sorprès del meu humor insòlit—. No m'agrada que

intervinguis en les meves discussions amb els fills —continuava jo—. Em treus tota autoritat davant d'ells.

I mentre ell objectava que en general l'inculpo de no ocupar-se prou d'ells, se'm va acostar fent broma.

—Què tens, avui, mamà? —va dir, i jo vaig pensar que potser començo a posar-me nerviosa, irascible, com totes les dones (diuen) quan passen els quaranta anys, i, amb la sospita que fins i tot en Michele ho pensés, em vaig sentir profundament humiliada.

II de desembre

En rellegir el que vaig escriure ahir, no em puc estar de preguntar-me si no havia començat a canviar de caràcter el dia que el meu marit, fent broma, va començar a dir-me «mamà». Al principi em va agradar molt, perquè així em semblava que jo era l'única persona adulta, a casa, l'única que ja ho sabia tot de la vida. Això augmentava el sentit de responsabilitat que, des de la infantesa, sempre he tingut. Em va agradar també perquè d'aquesta manera aconseguia justificar el rampell de tendresa que sempre em susciten les maneres d'en Michele, que ha seguit sent càndid, ingenu fins i tot ara que gairebé té cinquanta anys. Quan em diu «mamà» jo li responc amb una expressió entre severa i tendra, la mateixa que feia servir amb en Riccardo quan era petit. Però ara entenc que va ser un error: ell era l'única persona per a la qual jo era la Valeria. Els meus pares des de la infantesa em diuen Bebe, i amb ells és difícil ser diferent de

la que era a l'edat en què em van donar aquell malnom. En realitat, encara que tots dos em demanin tot el que es demana a les persones adultes, no semblen admetre que ho sigui de debò. Sí, en Michele era l'única persona per a la qual jo era la Valeria. Per a algunes amigues soc encara la Pisani, la companya d'escola, per a altres soc la dona d'en Michele, la mare d'en Riccardo i la Mirella. Per a ell, en canvi, des que ens havíem conegut, havia estat només la Valeria.

15 de desembre

Cada vegada que obro aquest quadern miro el meu nom, escrit a la primera pàgina. M'agrada la meva lletra sòbria, no gaire alta, inclinada cap a un costat, que delata clarament la meva edat. Tinc quaranta-tres anys, tot i que, quan hi penso, no me'n sé avenir. Fins i tot els altres se sorprenden en veure'm al costat dels meus fills, i sempre em fan algun compliment que fa somriure avergonyits en Riccardo i la Mirella. Sigui com sigui, tinc quaranta-tres anys i em sembla vergonyós recórrer a subterfugis puerils per escriure en un quadern. Per això és absolutament necessari que confessi a en Michele i als fills l'existència d'aquest diari i afirmi el meu dret a tancar-me en una habitació per escriure quan en tingui ganes. Des del principi, m'he comportat estúpidament; si continuo així, agreujaré encara més la impressió que tinc de fer una cosa dolenta escrivint aquestes ratlles innocents. Tot això és absurd. No obstant, ara ni

tan sols estic tranquil·la a la feina. Si el director m'entreté més enllà del meu horari, tinc por que en Michele torni abans que jo i, per un motiu imprevisible, remeni entre les cartes velles on amago el quadern. Per això sovint trec una excusa per no quedar-me, i renuncio, d'aquesta manera, a algunes hores extres. Torno a casa amb una gran angoixa. Si distingeixo l'abric d'en Michele penjat a l'entrada, tinc un sobresalt: entro al menjador amb el temor de veure en Michele amb el negre brillant del quadern a la mà. Si el trobo que xerra amb els nens, penso igualment que podria haver-lo trobat i esperar d'estar a soles amb mi per parlar-me'n. Al vespre, sempre tinc la sensació que tanca la porta de la nostra habitació amb una cura particular, controlant la molla de la maneta. «Ara es tomba i m'ho diu.» Però no em diu res. M'he adonat que sempre tanca la porta així per un costum meticulós que té. Fa dos dies, en Michele em va telefonar a la feina i jo, de seguida, vaig témer que hagués tornat a casa per un motiu qualsevol i hagués trobat el quadern. Quan li vaig respondre estava espantada.

— Escolta, t'he de dir una cosa... — va començar.

Per uns quants segons em vaig preguntar, inquieta, si havia d'afirmar el meu dret a tenir tants quaderns com volgués i escriure el que em semblés, o bé pregar-li: «Michele, m'has d'entendre. Ja ho sé, està malament...». Però ell només volia saber si en Riccardo s'havia recordat d'anar a pagar la matrícula de la universitat, perquè aquell dia s'acabava el termini hàbil.